

Славянският благотвор. комитетъ въ Русия, а *едновременно* понеже то биде учредено *едновременно* съ първия въ Русия славянски благотвор. комитетъ — Московския, а именно въ 1858 г., а започна да действа Настоятелството дори по-рано — още презъ време на Кримската война).

Четиредесеттѣ години въ обществения и културенъ животъ на българитѣ се ознаменуваха и съ *първитѣ по-енергични опити, да се повдигне тъй нареч. църковенъ въпросъ*. Българитѣ започватъ да предявяватъ искания къмъ Цариградската патриаршия за духовни пастори отъ своята народностъ, на първо мѣсто — за *иерарси* отъ българска народностъ. Столицата на Отоманската империя вече става за българитѣ културенъ и политически центъръ. Започва се будителската национална дейностъ на Бозвелията, Раковски и Илариона. Съ поддръжка на цариградскитѣ български първенци — търговци и на еснафа и изобщо на нѣколко хилядното българско население (30 до 40 хиляди) въ столицата на Султанитѣ, тия народни дейци отправятъ на 24 юний 1845 г. молба (махзаръ) до Портата, съ която искатъ да се отдѣлятъ българитѣ отъ гърцитѣ, като особена народностъ, и да се признае особена „Българска община“, т. е. да се признае българския народъ като отдѣлна народностъ (а не да минава за „урумъ милети“), — та по тоя начинъ да се запази българскиятъ езикъ, да се издигне българската книжнина; — да се дадатъ за българскитѣ епархии български архиереи, избрани отъ народа; — въ Цариградъ, при Високата порта, да има български представители, като прѣки посрѣдници между народа и правителството.

Съ една дума, четиредесеттѣ години отъ миналото столѣтие бѣха въ живота на нашия народъ една знаменателна епоха на духовенъ и националенъ подъемъ: навредъ се забелѣзватъ проязи на новъ животъ, — и въ учебно дѣло, и въ църковно-духовни дѣла, и въ литература, и въ общественостъ. Това е и времето, когато руско-българскитѣ културни и образователно-просвѣтни отношения започватъ особено да се засилватъ. То е времето, когато започватъ да се завръщатъ въ България първитѣ българи — възпитанници на руски учебни заведения, които ставатъ и *пионери на новобългарското образование*. Това е и времето, когато руското правителство започва да полага по-особени грижи за подготовка на български културни работници, на първо мѣсто — *духовни пастори и учители, като отпуща и държавни стипендии за тази целъ*.